

фінансування, готовили фахівців за особливими навчальними планами, орієнтуючись на вимоги роботодавців, економічні зрушення та постійні удосконалення промислових технологій. Процеси розбудови системи середньої технічної освіти в Катеринославській губернії виявили ряд проблем організаційного, фінансового та реформаційного характеру, способи вирішення яких обумовлювались галузевим підпорядкуванням.

Список використаних джерел:

1. Сборник материалов по техническому и профессиональному образованию: Общий план промышленного образования и материалы по организации и устройству промышленных училищ различных типов / Мин-во народного просвещения, отделение промышленных училищ. – Вып. II. – СПб., 1895. – 588 с.
2. История железнодорожного транспорта России. Т. 1: 1836-1917 гг. / Г. М. Фадеев, С. В. Амелин, Ф. К. Бернгард и др.: под. общ. Ред. Е. Я. Красковского, М. М. Уздина. – СПб.: АО «Иван Федоров», 1994. – 336 с.
3. Днепров Э. Д. Российское образование в XIX – начале XX века. Том 1. Политическая история Российского образования / Э. Д. Днепров. – М.: Мариос, 2011. – 648 с.
4. Отчет Совета XXXX Съезда горнопромышленников юга России за 1914-1915 отчетный год. – Харьков: Типография Б. Бенгис, 1915. – 482 с.

Діденко І.О.

асистент,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЬСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ПЕДАГОГІЧНИХ З'ЇЗДАХ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Для початку ХХ століття було характерно поєднання вчителів у різні форми організацій. Цей процес розпочався ще у 60-ті роки ХІХ століття, коли виникли перші позичально-ощадні каси, які створені були для вирішення матеріальних питань учительства. В 90-х роках ХІХ століття вчителі почали об'єднуватися до вчительських громад взаємодопомоги. [2] Спочатку це були поодинокі організації, але саме на початку ХХ століття цей рух набув масовості та масштабності.

28 грудня 1902 року в Москві розпочав свою роботу Перший з'їзд представників учительських громад взаємодопомоги [1, с. 5]. На ньому вперше освітяни розглядали не тільки питання матеріального характеру, але й суспільно-правового. Вчитель тих часів мав багато обов'язків та досить мало прав. Розгляд того, на що мають право освітяни, і став основою порядку денного з'їзду представників учительських громад взаємодопомоги [1, с. 26].

Було зауважено, що правовий статус вчителя повинен визначатися наявністю поваги до його особистості, надаванням йому деяких свобод, справедливостю, допомогою в подоланні принизливого побутового та матеріального становища. Окремо підкреслювалась неможливість звільнення вчителя за чийось наклепом, голослівно, без ретельного дослідження всіх

обставин порушення та без надання слова самому вчителю для особистого виправдання та захисту [1, с. 164]. Також піднімалося питання збереження загального трудового стажу для нарахування пенсії при зміні місця служби. До того часу вчитель був змушений починати все з початку. Коло питань з'їзду охоплювало піклування про збереження здоров'я викладача, гарантію грошових виплат сім'ї у разі каліцтва або смерті освітянина, надання вчителю можливості для самоосвіти та самовдосконалення. Взагалі, перший з'їзд вчительських організацій наочно продемонстрував, що саме громади освітян найбільш повно можуть оцінити свої потреби та запропонувати найкращі шляхи їх вирішення.

Громада взаємодопомоги вчителям – це не єдина вчительська організація, яка виборювала інтереси освітян. На початку ХХ століття з'явилося ще декілька, але у зв'язку з ускладненням політичної ситуації: наростанням революційних настроїв, невдоволеністю існуючим режимом і, як наслідок, посиленням реакції влади, діяльність нових освітянських спілок виявилась теж надто заполітизованою.

Серед таких нових об'єднань вчителів слід зазначити Всеросійську спілку вчителів і діячів народної освіти, Всеросійську спілку вчителів і діячів середньої школи, Соціал-демократичну спілку діячів шкільної та позашкільної освіти, Академічна спілка, до лав якої входили наукові діячі та викладачі вислої школи, та інші [4, с. 45].

Серед цієї низки організацій Всеросійська спілка вчителів і діячів народної освіти заслуговує окремої уваги. Про необхідність створення такої спілки наголошувалось ще під час педагогічних з'їздів 1902-1904 років, але створено її було лише 12 березня 1905 року в Санкт-Петербурзі на з'їзді педагогів і діячів народної освіти [3].

За своєю суспільною та політичною активністю спілка перевершувала діяльність усіх інших педагогічних організацій. Незабаром після створення Всеросійська спілка вчителів провела Перший делегатський з'їзд вчителів нижчої та середньої школи та діячів позашкільної освіти 7-10 червня 1905 року. А за рік з червня 1905 по червень 1906 вона збирала педагогів на з'їзди тричі. Але на відміну від з'їздів учительських громад взаємодопомоги, з'їзди Всеросійської спілки вчителів обговорювали переважно не освітянські задачі, а політичну обстановку, репресії, урядовий тиск. Зміст засідань з'їзду було продиктовано посиленням реакції. Навіть той факт, що з'їзди з території Росії було перенесено на територію Фінляндії говорить про багато чого. На з'їздах згадувалось про заарештованих діячів науки та освіти, про політичну діяльність вчителів, про страйки вчителів. Проте не забули педагоги й про суто освітянські справи: реорганізацію народної освіти, розробку навчальних програм, проведення іспитів, обрання мови викладання, національне питання в школі, визначення структури школи, забезпечення шкіл підручниками та книжками [5].

Вже на Другому делегатському з'їзді Всеросійської спілки вчителів та діячів народної освіти 26-29 грудня 1905 року було зауважено, що незважаючи на бурний розвиток активності спілки, її діяльності перешкоджає подвійність професійних та політичних завдань [5, с. 25]. Політичні аспекти діяльності Всеросійської спілки вчителів не тільки уповільнювали вирішення освітянських завдань, але, в решті-решт, призвели до повної заборони її

діяльності з боку уряду. З 1907 року громади взаємодопомоги вчителям знову стали основними об'єднаннями вчителів, які опікувались підвищенням професійної майстерності та покращенням матеріального становища останніх.

Список використаних джерел:

1. Василевич В. Московский съезд представителей учительских обществ взаимопомощи 28.12.1902 – 06.01.1903 г. (1905) – М.: Типография Т-ва И.Д. Сытина, 171.
2. Капранова Е.Г. Первый учительский съезд [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.museum.unn.ru/managfs/index.phtml?id=8006_09
3. Кондрашов А. Очерк истории Всероссийского союза учителей [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://pedagog-prof.org/2015-05-17-11-19-58/44-2015-06-09-19-04-28>
4. Педагогический энциклопедический словарь / Редкол.: М.М. Безруких, В.А. Болотов, Л.С. Глебова и др.; Гл. ред. Б.М. Бим-Бад. – М.: Большая рос. энцикл., 2002. – 528 с.
5. Протоколы второго делегатского съезда Всероссийского Союза учителей и деятелей по народному образованию (26-29 декабря 1905 года) – Спб.: типография С.М. Муллер, 1906. – 111 с.

Місько Н.В.

аспірант,

*Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка*

МЕТОДИКА ПЕРІОДИЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ТЕЗАУРУСУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТЕОРІЇ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ (ОСТАННЯ ЧВЕРТЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)

Одним із важливих та поширених завдань історико-педагогічної науки є проведення періодизації розвитку досліджуваного явища. Чітка та обґрунтована періодизація дозволяє зрозуміти структурні особливості науки та освіти, генезис та еволюцію ідей, концепцій, теорій, понятійних систем, методів, змісту освіти. Періодизація це спосіб організації початкового історико-педагогічного матеріалу, який сприяє створенню чи уточненню нового гіпотетичного образу досліджуваного явища.

Значний внесок у розробку вирішення проблеми періодизації процесів розвитку системи освіти, науки та педагогічної думки в Україні зробили О. Сухомлинська, Н. Гупан, Я. Бурлака, В. Курило, Л. Наточий, О. Школа [1-5]. У роботах науковців знайшли висвітлення такі поняття як «періодизація», «доба», «період», «етап», сформульовано методологічні засади цього аспекту наукової діяльності, запропоновано низку періодизацій історико-педагогічних явищ.

Періодизація історико-педагогічного явища складний та багатогранний феномен. У нашому дослідженні під періодизацією ми будемо розуміти встановлення хронологічно послідовних етапів у розвитку понятійної системи теорії управління освітою; поділ всього процесу розвитку понятійної системи теорії управління освітою на відрізки часу, які різняться між собою специфічними особливостями, встановленими на основі об'єктивних критеріїв